

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

דעה

דעה את
אלק אבך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - זו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - זו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

פרשת אחרי-קדושים

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- למה החמיר הכתוב כל כך באיסור שחוטי חוץ?
- אמיתות מסירות נפש היא הכרה ודבקות בחיים, ואין לה שייכות למיתה
- מהו שורש מסירות נפש בעולם?
- מהיכן התחיל ראשית ההבדל בין ישראל לעמים?
- חטאו של קין היה שהביא קרבן של עצבות ותוגה
- הגוים מדבקים עצמם למעלה בכח הנשמה בלבד, ואילו כלל ישראל דבקים בהש"ת גם מצד גופם

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ודגלו עלי אהבה:

התנוצצות אורו של מלך
המשיח היא 'דרך האהבה'
שמצויה בזמננו

עמוד ה

והביאום לה' אל פתח אוהל מועד:

העבודה בבית המקדש היא דבקות והכרה בחיים אמיתיים

א.

עבודת הקרבנות לא שייכת אלא בבית המקדש

איסור שחוטי חוץ - כעין איסור עבודה זרה

הנה בפרשתנו נאמרה פרשת שחוטי חוץ, שאסרה התורה לשחוט ולהקריב את קרבנות ה' חוץ לפתח אוהל מועד. וטעם האיסור מבואר בכתוב (ו, ה-ו): 'למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים על פני השדה והביאום לה' וגו', ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם, כלומר שמשום איסור עבודה זרה ננעו בה (ע' במפרשים), והיינו כי ע"י שישחוט איש את קדשיו בחוץ ישתלשל הדבר עוד, עד שיבקש להקריב גם לשרים לא אלוה. ועל כן אסר הכתוב כל שחיטה ועבודה חוץ לבית המקדש, כדי שלא יבוא לבקש את השרים והשעירים, ויאמין בהם, ויחשוב כי יש מי שמטיב או ירע חוץ מהשם הנכבד והנורא (לשון הרמב"ן ז"ל).

בימי בית ראשון היה נפרץ ביותר לאו דשחוטי חוץ

ואכן מצינו כן בימי בית ראשון, עד ששלט היצרא דעבודה זרה בתוקף גדול, וראים כמה פעמים בפסוקי נ"ך, שאפילו בדורות כאלו ששמרו בהם את התורה כולה ולא נכשלו בעבודה זרה ממש, בכל זאת היה נפרץ בישראל את האיסור של שחוטי חוץ, וכדכתיב (מ"ב יב, ג-ד; ועוד) 'ועש יהואש הישר בעיני ה' כל ימיו וגו', רק הבמות לא סרו, עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות, הרי שהיה אז יצר הרע מיוחד להקריב בבמות, ומשמע שהיה זה מקושר ביותר ליצרא דעבודה זרה ששרה אז בעולם.

רק בבית המקדש יכולים להקריב קרבנות כראוי

ונלמד מזה, כי כל עצם ההקרבה לשמים לא שייכת אלא בבית המקדש, ורק במקום הנבחר יכולים להקריב עולות וזבחים לה' באופן הנכון, ואילו מחוץ למקדש אין עבודת הקרבנות מתקיימת כראוי, עד שכמעט שהיא מגבילה בעבודה זרה ח"ו [גמר הביאור בזה יבוא בסוף המאמר בעז"ה].

מסירות נפש היא סוד גדול - שנסתר מאיתנו בזמן הגלות

וכדי לבאר הענין נקדים ונאמר, כי כל הסוגיא של עבודת הקרבנות, שכללות עניינה היא מסירות נפש והעלאת מ"ן למעלה, איננה דבר המתקיים בנקל כל כך, ואליבא דאמת יש בה סוד גדול, עד שלעת עתה אין לנו אפילו השגה נכונה בענין מסירות נפש כראוי, עד

ימות המשיח, שאז נוכל לקיים עבודה זו בשלימות, וכפי שכתב רבינו הרה"ק מראפשיץ זי"ע בספה"ק זרע קודש (פר' צו ד"ה דבר אל בני ישראל), וז"ל: עיקר הקרבן שיתרצה ה' בו לאדם שחטא, הוא ע"י שבא האדם לבית המקדש, ששם הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם, והם היו מגדילים בעיניו החטא מאד, שחטא נגדו ית"ש אשר אין שיעור וערך לגדולתו, והיו בקדושתם הגדולה מבינים להם הענין ההוא מאד, עד שהיה האיש ההוא חפץ באהבה וחפיצה גמורה למסור נפשו לה' וכו'. והכהנים היו מתפללים עליו וכו', והיו מלמדים לאיש ההוא איך יהיה המסירות נפש כראוי, מה שבגלות בעוונותינו הרבים אין ידוע כמעט לנו איך יהיה מסירות נפש לה' לבדו, עכ"ל.

מסירות נפש אמיתית איננה אלא במקום המקדש

הרי שאמיתות עבודת מסירות נפש לגבוה היא בגדר סוד, ואיננה דבר פשוט כל כך, עד שבזמן הזה קודם התיקון השלם אין לנו השגה שלימה בה. וזהו גם הסיבה לכך שאין היא מתקיימת אלא בבית המקדש, כי רק שם במקום ההוא אשר אוה ה' למושב לו, במקום שיש בו דעה (ע"פ ברכות לג.), יכולים למסור את הנפש להש"ת באופן הנרצה, ולקיים את עבודת הקרבנות בשלימות. ואילו כאשר יקריב אדם קרבן חוץ למקום המקדש, לא יחשב הדבר כמסירות נפש אמיתית לה', וממילא אין היא עולה לרצון בשמים, עד שהיא דומה כמעט לעבודת אלילים

ב.

מסירות נפש לה': בחירה בחיים של דבקות הבורא

'מסירות נפש' עניינה: בחירה בחיים אמיתיים

ולבאר ענין הסוד הגשגב שישנו במסירות נפש ובעבודת הקרבנות, נאמר, שצריך לדעת כי עומק הכוונה במסירות נפש להש"ת איננה כפי שנראה במבט שטחי: שהאדם מוכן למסור את עצמו בכל נפשו ובכל מאורו למיתה עבור הקב"ה, כי זה אינו, כי לפי האמת אמיתית עניינה היא ההיפך מזה ממש, ואדרבה, כל עצם מסירות נפש איננה אלא בחירה בחיים. אך לא בחיים גשמיים ובשריים של עולם הזה, אלא בחיים נעלים ורוחניים של עולם הבא ודבקות בהקב"ה.

והיינו לומר ששורש ענין מסירות נפש הוא, שכאשר ירגיש האדם שהחיים שלו עלי

פטרון הגליון - אייר

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר ירמיה אליעזר בראך הי"ו
זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

ב. גדר 'מסירות נפש': בחירה בחיים אמיתיים - לעומת חיים השפלים של עוה"ז. ושוורשה, הזרת הנשמה והגוף ביחד למקור חוצצם, שלולא החטא היה עולה גם הגוף, וגם כהיום תכלית המות היא תחיית המתים. ולכן עבודת המזבח מלווה בשמחות וגיל.

ג. מסירות נפש אמיתית היא סוד מפני שעצם החיים אינם מובנים בשכל, ולפי שבמקדש נגלה סוד החיים, לכן שם מקום הקרבנות. אך בזמן הזה ששולט המות בעולם - יש חסרון גם בעבודת מסירות נפש.

אדמות הינם מופרדים ממקורם, ואין הוא דבוק בחי החיים, אזי הוא מוכן לוותר על חיים פחותים כאלו, ולדבק את נפשו במקור החיים ולזכות לחיים אמיתיים.

הדין 'הרג ואל יעבור' בשלוש חמורות - כי חיים כאלו לא נחשבים כחיים

והוא הדין והטעם לכך שנקטינן לגבי שלוש העבירות החמורות שבהן 'הרג ואל יעבור' (סנהדרין עד.), והיינו שכאשר בא לפנינו אחת מעבירות הללו צריך למסור את הנפש בפועל, והענין בזה מתבאר ע"פ האמור. כי כאשר נדבק האדם באחת מחמורות האלו, אזי הוא מפסיק את עצמו ממקור החיים, כי שלוש אלו סותרים לגמרי את אמיתות מדרגת החיים, והנכשל בהן הוא מופרד משרשר החיים, ועל כן כאשר יש לו לאדם נסיון לעבור אחת מהן, ואי אפשר לו להיות בעולם הזה אלא אם כן יעבור עליהן ח"ו, אזי עליו לעזוב את חיי הגוף ולמסור נפשו להש"ת, וכלומר שהוא בוחר ומעדיף את חיי הנשמה על פני חיים כאלו שאינם מתקיימים רק באופן שהוא נפרד מהש"ת.

עכ"כ מבואר שמסירות נפש אינה אלא בחירה בחיים, ולא מציאות של מיתה וכדומה ח"ו.

שורש ענין מסירות נפש: הסתלקות הנשמה עם הגוף לעולם העליון

וביותר נאמר, שמקור כל ענין מסירות נפש בעולם, והאופן שקבעה הש"ת בתחילה בבריאה הוא: שכאשר היה האדם משלים את עבודתו בעולם הזה, והיה מגיע תעתיק שיתקלקל מן העולם, אזי היתה נכללת כל עבודתו שפועל בזה העולם כאחד, והיתה נשמתו עולה לעולם העליון ביחד עם הגוף, וכדרך שעלה אליה הנביא בסערה השמימה.

לולא חטא עץ הדעת היה האדם עולה למעלה ביחד עם הגוף

כי הרי לולא שחטא אדם הראשון בעץ הדעת לא היתה על האדם גזרת המיתה כלל, והנשמה עם הגוף היו חיים וקיימים יחדיו לנצח. וכבר ביארנו במקור"א שאין הכוונה בזה שהאדם היה מתקיים לנצח על אדמת עולם הזה, כי כל מהותו של האדם הוא שהינו הולך ועולה תמיד מעולם לעולם וממדרגה למדרגה, וכדבריהם ז"ל (ברכות סד.). 'תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא'. אלא הענין הוא, שכאשר היה האדם מגיע לתכלית העבודה בזה העולם, אזי היה הוא מתעלה למדרגת חיים נעלים יותר, והיינו שהיה מדביק את עצמו בהש"ת בעולם גבוה יותר, ולא רק הנשמה בלבד, אלא גם גופו היה עולה עמו, כי גם הוא היה מוכרך ומבורר, וגם הוא היה מרגיש את דבקות הבורא כמו הנשמה, וממילא היו שניהם יחדיו באים לידי כלות הנפש.

וזה הוא שורש ענין מסירות נפש לה', מה שהאדם עולה - ביחד עם גופו - לעולם גבוה יותר, ומדבק את עצמו בבורא ב"ה במדרגה נעלה יותר מבזמן היותו בעולם הזה. הרי שכל עצם המקור של מסירות נפש להש"ת אינו אלא דבקות בחיים, ואין בו ענין של מיתה כלל וכלל.

גם לאחר החטא - תכלית המיתה היא לזכות לתחיית המתים

ואפילו כהיום לאחר החטא שנתערבה בגוף האדם זוהמת הנחש, וממילא כאשר הנשמה עולה ומתדבקת בבורא ית' - ענין מסירות נפש כנ"ל - אין הגוף ראויה ומוכן לעלות עמו, ועל כן היא עולה בעצמה למעלה, והיא מניחה את הגוף כאן למטה כמת, בכל זאת לא נקרא כן מיתה ממש אל הגוף. כי כבר נתבאר במקור"א שכל הכוונה העליונה בעונש המיתה שנגזרה על האדם, היא שבה יודוך וייתרה הגוף מזהמתו, עד שיהא ראוי לעמוד שוב לתחיית המתים, ואזי יחיה הוא לנצח עם הנשמה, ויעלה עמו מדרגה אחר מדרגה כפי שהיה הרצון בראשית הבריאה. ונמצא שגם עצם המיתה שחלה על האדם לעת עתה, עיקר תכליתה היא לבוא לידי חיים אמיתיים, וכל עצמה אינה אלא כהכנה לתחיית המתים. ואכן נודע שבשעת ההסתלקות, כאשר הנשמה נפרדת מהגוף, היא משאירה איוה ורשם אצל הגוף, שמכאן הארה זו יעמוד הגוף לעתיד לתחייה.

מסירות נפש בהקרבת הקרבן: הכרה ודבקות בחיים אמיתיים

היוצא לנו מכל האמור, ששורש ענין מסירות נפש לה' איננו אלא בחירה ודבקות בחיים אמיתיים ונעלים של מקור החיים. ולפי זה גם עבודת הקרבנות בבית המקדש המיוסדת על מסירות נפש, אין עניינה שהאדם מקבל על עצמו למות בעבור הש"ת, ואיננה כמו 'פרומע עבודה', אלא אדרבה, כל עצמה ומהותה היא ההכרה שזוכה האדם בבית המקדש להשיג מהי מדרגת חיים אמיתיים, ועבור זה מוכן ומוזמן הוא לעזוב את החיים הגשמיים והפשוטים, ולדבוק בחיים נעלים ורוממים. וכגון כאשר יחטא האדם באחת ממצוות ה' אשר לא תעשינה, ובוזה הפריד את עצמו מהש"ת, הנה בהקריבו את קרבנו לפני הש"ת, אשר תכליתו הוא שיחפוץ האדם באהבה וחפיצה גמורה למסור את נפשו לה' כנ"ל, היינו שבשעת ההקרבה הינו בא לידי הכרה שחיים כאלו שאין בהם דבקות הבורא אינם עולים בשם חיים כלל, ולחיות חיים כזה אינו כדאי וראוי, ועל כן הוא מוכן לוותר עליהם כדי לזכות לחיים אמיתיים. וזוהי המסירות נפש הנפעלת בעת הקרבת הקרבן בבית המקדש.

עבודת המזבח מתלווית עם שמחה וגיל

ולפי המתבאר שעבודת הקרבנות על המזבח עניינה היא הכרה והדבקות בחיים אמיתיים, ואין בה מיתה כלל, נמצא שעבודה זאת הנעשה באופן הראוי אין בה עצבות ועצור כלל - המתלווה בדרך כלל עם המיתה, אלא עיקרה היא עבודה של שמחה ודבקות, וכן מצינו בספר תהלים שהתבטא דוד המלך ע"ה על עבודת המזבח באמרו (מג, ד) 'ואבואה אל מזבח אלקים אל א-ל שמחת גיל, ואודך בכינוי אלקים אלקי'. ראה דוד המלך ע"ה את המזבח כמקום של שמחה וגילה, לא של עצבות ותוגה. כי כאמור המסירות נפש הנעשה במקום ההוא, שבמקום הזה בלבד היא נפעלת באופן הנכון [ראה להלן], היא ההשגה והדבקות במקור החיים - שאינה גורמת אלא שמחה וחדוה, היפך היגון והאנחה הנמשכת מן המיתה.

ג.

מסירות נפש אמיתית אינה אלא במקום המקדש - מקור החיים

מסירות נפש אמיתית היא סוד - כיון שכל עצם החיים הם למעלה מהשגה

והנה ע"פ הדברים האלה יבואר מה שאמרנו שמסירות נפש כראוי איננה דבר פשוט כלל, והיא סוד כמזכר. כי מאחר שנתבאר שעיקר עניינה היא: הכרה נכונה במהות החיים האמיתיים, והרי נודע שכל עצם ההשגה באמיתות מדרגת החיים היא סוד עמוק ונשגב, ובפרט שהלא יש מקום להסתכל עליה כענין של מיתה והריגה לשם ה' ח"ו [וכפי שיבואר להלן שכן היא ההסתכלות של האומות העולם], ועל כן הדרך הנכונה לקיים אותה בשלימות הוא בגדר סוד, ואינה עולה בקל

במקום המקדש מתגלה סוד החיים - ולכן שם דוקא יכולים להקריב קרבנות

והנה בזה יבואר היטב הטעם לכך שאסרה התורה לישראל להקריב את קרבניהם מחוץ למשכן ובית המקדש. כי מאחר שכל ענין מסירות נפש הוא בחירה בחיים, לכן דוקא במקום המקדש, שבו מתגלה החיים האמיתיים של דבקות הבורא, ושם יכולים להשיג קצת את סוד החיים, במקום ההוא בלבד שייך להקריב אשה לה' כראוי. ואילו חוץ לפתח אוהל מועד אין יכולים למסור את הנפש לה' כדבעי. ולכן המעלה את קרבנותיו בחוץ אין זה חשוב כהקריבה לה', אלא כמקריב לשעירים ולשדים.

לעת עתה ששורה מיתה בעולם חסר גם בעבודת מסירות נפש

וזהו גם הטעם לכך שהבאנו לעיל בשם רבינו מראשני ע"ה שבזמן הזה אין ידוע לנו כמעט איך לקיים מסירות נפש כראוי. וזה מכיון שלעת עתה לא זכינו עדיין למדרגה האמיתית של חיים, ועדיין שורה המיתה בעולם. ואע"פ שנתבאר שכל עצם המיתה אינה אלא הכנה לזכות לעתיד לחיות נצחיות, מכל מקום כל עוד שישנה עדיין תערוכת של הרגש מיתה בשעת המסירות נפש, והגוף יש לו צער מכך, הרי זה נחשב כחסרון קצת בשלימות העבודה^(א).

ד.

עבודת ישראל בלבד עולה לרצון לפני ה'

עבודה קשה היא להקריב קרבן נכונה לה'

והנה לאור כל האמור שעבודת הקרבנות ומסירות נפש על תיקונן היא ענין נשגב וסוד גדול, נבין שאין הדבר פשוט כל כך להקריב קרבן לה' בדרך הנכון ובאופן שיתרצה בו הש"ת, והוא מהעבודות קשות שבמקדש, כי צריך הדבר להיעשות בכוונה רצויה ובהשגה נכונה של דבקות אמיתית בחיי החיים ב"ה.

ההבדל העיקרי בין ישראל לעמים: שעבודת ישראל מתקבלת לרצון ולא של שאר האומות

ואכן מטעם זה מצינו שההבדל היסודי והעיקרי בין ישראל לאומות העולם הוא בזה: שכלל ישראל הם אומה אשר עבודתה עולה לרצון לשמים ומתקבלת לפני ית' וכנאמר 'ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמו', ולכן היא פועלת את הפעולה הרצויה שצריכה לבוא על ידה, יחוד קוב"ה ושכינתה וכו'. משא"כ עבודת אומות העולם איננה רצויה כלל לפני המקום ב"ה, ואין הקב"ה מקבל את עבודתם^(ב).

רק כלל ישראל יודעים איך לקיים מסירות נפש כראוי

והטעם בזה הוא ע"פ האמור, כי כלל ישראל הינם אומה כזאת שיודעת אופייה של אלקיה (ע"פ הסוד א"ח ס"ו תפ"א בשם המדרש), וכלומר שהם יודעים מהי הדרך הנכונה לעבוד בה את הש"ת, והם עומדים על סוד מסירות נפש כראוי. וזה

א. ומהאי טעמא אמרינן בגמ' (נחמיה יד.) שחיטה לאו עבודה היא, והיא כשרה בזה, כי השחיטה היא חלק המיתה בעבודת הקרבנות, ואזי מתבונן המקריב שהוא היה צריך בעצם למות תמורת הבמה. והרגש זה עדיין אינו מבורר כל צרכו, ולכן שחיטה לאו עבודה היא.

ומאידך מצינו שאלוהינו הנביא, שעלה השמימה יחד עם גופו בחיים חיות, ונמצא שהוא עמד על סוד מסירות נפש והעלאת מ"ן על נכון, אצלו נתקיים עבודת הקרבנות כראוי, וכמו שנאמר בו (מ"א י"ז) 'ורפא את מזבח ה' ההרוס', כלומר שהוא תיקן את עבודת המזבח להיותה על מכונו ותקונו, ואכהמל"ב.

ב. והבדל זה נעשה בעיקר בדור הפלגה, דכתיב בהו (מקדש ג. ו) 'דאה ויתר גוים', ודרשו בזה חז"ל (ע"ז ב.) 'דאה ז' מצות שקבלו עליהן בני נח ולא קיימום, עמד והתירן להן'. והגמ' מסיק התם, שההיתר הזה היינו לומר, שאינם מקבלים עליהם שכר אלא כמי שאינו מצווה ועושה. וענין 'אינו מצווה ועושה' היינו כאמור, שקיימם אינו פועל כלום למעלה, ואינו גורם יחוד קוב"ה ושכינתו.

כדרך אשה כשרה שעושה רצון בעלה (תנבא"ר פ"ו), והיינו שאשה כשרה היא זו שמכירה את בעלה, והיא מכירה איך למלא את רצונה בשלימות. והכי נמי כנסת ישראל מכירה את הקב"ה כביכול, והיא יודעת איזה דבר יגרום לו נחת רוח ובאיזו עבודה הוא מתרצה, ובאופן כזה היא מקריבה את קרבנותיה שיעלו לרצון לפניו ית'. ואילו שאר האומות אין יודעים איך להקריב קרבן לה', ואין להם הכרה נכונה בסוד מסירות נפש הראויה, ולכן אין עבודתם מרוצה למעלה

שורש הפירוד בין ישראל לעמים התחיל בקין

ונלמד זאת מהא דנודע ששורש ההבדל בין ישראל לאומות התחיל בקין, כי מהפירוד ההוא שניה בניו לבין אחיו הבל נשתלשל הדבר אח"כ להבדיל בין ישראל לעמים. שהרי מבואר בזה"ק (ח"א נד.) שהבל לבדו נחשב כבן לאדם הראשון, ואילו קין אינו מתייחס אחר האדם, אלא הוא בבחי' קינא דמסאבותא, כלומר שהוא נחשב בן לנפש הקדמוני. והנה מכך נתהווה ג"כ החילוק בין ישראל לאומות העולם, שבני ישראל בלבד קרוין אדם (במחמ"ס), והיינו שהמה מתייחסים אחר אדם הראשון, ואילו הגוים אינם חשובים אדם, אלא כבני הנחש, וכמו קין

ואל קין ואל מנחתו לא שעה'

והרי ההבדל שבין קין להבל אחיו נעשה בכך שהש"ת התרצה לקרבנו של הבל, ואילו את קרבנו של קין לא קיבל, וכמ"ש (בראשית ד, יד) 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה', וכאמור היתה זאת מקור הפירוד שבין ישראל לאומות. הרי שאכן בכך מובדלים כלל ישראל משאר אומות העולם; שאל עבודת ישראל עמו פונה הקב"ה כביכול, והוא מקבל אותה לרצון, ואילו קרבנות האומות אינם רצויים כלל לה', ואינם גורמים נחת רוח לפניו.

קין הביא את קרבנו מבחי' קץ הימים' - ענין מיתה

ואכן הטעם לכך שלא שעה ה' אל קין ואל מנחתו, הוא מפני שלא עמד על סוד הקרבת קרבנות על נכון, כי לא הבין שכל ענין מסירות נפש להש"ת אינה אלא בחירה בחיים כנ"ל. והענין בזה, דאיתא שם בזה"ק על מה שנאמר שם (פסוק ג') 'יהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'', רבי שמעון אומר יהי מקץ ימים, מאי 'מקץ ימים', דא הוא קץ כל בשר (שם ג, יג), ומאן איתו דא מלאך המות, וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא דייקא, ולא אמה 'מקץ ימים', ע"כ. כלומר, כי 'קץ הימים' מורה על דינים וגבורות, ואילו 'קץ הימים' מרמז על צד החסד, וטענתו של קין היתה בכך שהביא את קרבנו מצד מדת הדין והגבורה, ולא עפ"י מדת החסד.

והדבר יבואר היטב ע"פ האמור, כי קין טעה וחשב שהמסירות נפש הנצרכת בהבאת הקרבן עניינה שהאדם מוכן למות על דבר כבוד שמו ית', ועל כן הביא את קרבנו מקץ הימים, שהוא 'קץ כל בשר' כדברי הזוהר - מה שסוף כל אדם הוא למות, והיינו שהסתכל על גזרת המיתה שירדה לעולם, ומכאן זה התייחס אל הקב"ה כמי שחפץ בעבודה של מסירות נפש למיתה, שיניח האדם ליהרג את עצמו למענו ית'. ועומק הדבר הוא, כי מאחר שקין נחשב כמו בן לנחש כנ"ל, והרי הנחש הוא שהביא מיתה לעולם, והיינו שכל עצמותו ומהותו הוא אבדון ומות, ועל כן גם קין הבא ממנו חשב שיש צורך ורבותא לבוא לידי מיתה, ושווה עבודה הרצויה לפניו ית'.

קרבנו של קין היה מלא עצבות, ואילו הבל הביא קרבן של שמחה

ומאחר שהמיתה והעצבות באות כאחד, לכן היתה מנחתו של קין מלא בעצבות ותוגה - 'מפרי האדמה', בחשבו הרבה על יום המיתה, והיה סבור שבכך תעלה עבודתו ביותר למעלה ותקבל רצון לפני ה', שהרי בזה הוא מורה על היותו מוכן להיות עצמו לצורך גבוה. ולעומת זאת הבל שכן עמד על סוד הקרבן, שעניינו הכרה בחיים אמיתיים, הביא קרבן של חיות ושמחה - 'מבכורות צאנו ומחלביהן', שמחה של השגת החיים ודבקות הבורא.

הקב"ה גילה לו שיקרב הקרבן הוא בחירה בחיים

וחשב קין שכודאי עבודתו גדולה הרבה משל הבל, אחר שהוא מוכן להרוג עצמו למען ה', ומה מקום יש כאן לעבודת השמחה והדבקות. ועל כן כאשר לא שעה ה' אל מנחתו חרה לו הדבר מאד ונפלו פניו (שם פסוק ה'). אמנם על כך אמר לו הקב"ה (פסוק ו') 'למה חרה לך ולמה נפלו פניך', כלומר שטעות גדולה יש לך בדבר, ולא עמדת כלל על סוד הקרבנות, כי אין רצוני כלל שהרגו בני אדם את עצמם עבורי, ואליבא דאמת אין זה קרבן נכון, כי עיקר טעם מסירות נפש הוא הבחירה בחיים, בחי' 'קץ הימים', ואין לה ענין כלל למיתה

בהקשרה זו התחיל ההבדל בין ישראל לאומות

עכ"פ בעובדא זו ששעה ה' אל הבל ואל מנחתו ולא אל קין, נעשה הפירוד ביניהם, אשר זה גרם בעתיד גם ההבדלה בין ישראל לעמים. והיינו שכלל ישראל הם שיוודעים לרצון את בוראם בקרבנותיהם, וכמים הפנים לפנים גם הקב"ה מקבל את קרבנם, והוא עולין לרצון לפניו, ומאידך אומות העולם אין להם השגה נכונה בענין מסירות נפש והעלאת מ"ן, ועל כן אין עבודתם עולה לנחת רוח לפניו^(ג).

ה.

שחוט חוץ הוא דבקות לא נכונה - המביאה לידי עבודה זרה

והנה ע"פ הדברים האלה נשוב לבאר מה שאמרנו בפתח דברינו ששחוט חוץ הוא בגדר עבודה זרה, והענין בזה יבואר היטב ע"פ כל האמור.

דורות הקדמונים השתדלו ביותר אחר רוחניות

כי הנה כבר בא דברינו במקו"א שבדורות הקודמים היו גם הגוים אשר לא מבני ישראל המה משתדלים ונמשכים אחר רוחניות, ולא כרשעי זמננו המכחישים את כל דבר רוחני ושמימי ומתענגים רק בתענוגים גשמיים, אלא הם היו אנשי רוח, שביקשו לדבק את נפשם בעניינים רוחניים ומופשטים.

כי באמת זהו טבע שהטבע הקב"ה בבריאה, שכל נברא משתוקק בטבעו להתדבק בבורא ית', והוא מבקש להתעלות ולהידבק בחיי החיים ב"ה. ועל כן בשנים קדמוניות היו רוב בני אדם מבקשים אחר רוחניות ודבקות בעולמות עליונים.

עיקר המבוקש צריך להיות אחר הקב"ה ולא אחר רוחניות בלבד

אמנם כאמור עבודת מסירות נפש - הבאה מצד בקשת האדם לדבק את עצמו למעלה - היא סוד כמס, ונמסרה רק לבני ישראל, כי ענין הדבקות שאמרנו למעלה בכלל ישראל, איננה סתם הרצון להתדבק ברוחניות ובכוחות נבדלים, כי בקשה זו יכולה לגרום עבודה והעלאת מ"ן גם למלאכים ושירי מעלה וכדלהלן, שדבר זה הוא עבודה זרה ממש ח"ו, אלא עיקר מבוקשו של האדם צריך להיות אחר הקב"ה, ולא אחר רוחניות בלבד, ודבקות זאת היא ענין אחר לגמרי מאשר אלו שרצונו רק להתדבק בכוחות מופשטים.

שורש חטא עבודה זרה - ההימשכות אחר כוחות הנבדלים

זה היה שורש הטעות של עובדי עבודה זרה, כי מאחר שהיתה בקשתם מאד להימשך אחר דברים נבדלים, לפיכך נמשכו ביותר אחר כל דבר רוחני, אחר המלאכים וכוחות העליונים שהעמיד הש"ת בבריאה, עד שבאו גם להקריב קרבנות בעבורם ולהעלות מ"ן אליהם, וכטעם 'עבודת כוכבים ומזלות', וע"י עבודתם זאת קיבלו המה גילויים נעלמים וידיעות העתידות וכדומה (ראה רמב"ן בפסוק (דברים יג, ב) 'כי יקום בקרבך נביא', וכמו כן היו הכוחות האלו ממשכים להם השפעות וכו'). וזה היה היצר הרע הגדול של עבודה זרה בימים ההם, כי בהתדבקות האדם בכוחות העליונים ובעבודתם, הרגיש בנפשו דבקות נעלה, ובכך היה ממלא את רצונו ומבוקשו להידבק בנבדלים (והדברים ארוכים ואכ"מ).

מסירות נפש אצל הגוים: דבקות לנשמה ומיתה לגוף

והנה ההבדל שבין הדבקות הנכונה - שהיא מסירות נפש של בני ישראל לה', לבין הגוים האלו שרצו רק לדבק ברוחניות בלבד - יבואר היטב ע"פ דברינו לעיל. כי הנה הדבקות והמסירות נפש של הגוים אינה אלא מצד חלק הרוחני שבקרבם, כי העיקר אצלם הוא רק הנשמה הרוחנית, ואין לגוף הגשמי חלק עמה כלל. וכמו שמצינו כן אצל בלעם, שגם הוא היה מתדבק בעליונים, עד שהיה 'יודע דעת עליון' (במדבר כד, טו), אך יחד עם זאת היה עלול לבוא גם על אתונו (סנהדרין קה), הרי שדבקותו למעלה לא היה לה כל שייכות עם הגוף. והיינו מטעם האמור, כי עיקר מבוקשתם היתה לדבק את נפשם ברוחניות, וממילא אין לה קשר כלל עם חלק הגוף.

ומטעם זה ג"כ סוברים האומות שמסירות נפש היינו: מיתה הגוף לגמרי והתדבקות הנשמה לבדה למעלה, כי כאמור אין הם מבקשים אלא ההתדבקות ברוחניות, וזה לא שייך רק מצד הנשמה, וממילא בהכרח שמסירות נפש פירושה שמוכן האדם למסור את הגוף הגשמי בעבור הדבקות הרוחנית.

מאידך, מסירות נפש של בני ישראל היא התדבקות שניהם בחיים אמיתיים

משא"כ בני ישראל שכל עיקר רצונם ומאווים הוא להתדבק בהש"ת עצמו, והרי אצל הקב"ה אין שום חילוק והבדל בין הגוף והנשמה, ולגבי ידידה נחשב שגם הגוף קדוש כמו הנשמה, והוא שוכן עליו בדיוק כמו על הנשמה. וממילא הדבקות והמסירות נפש אין עניינה מיתה אל הגוף, אלא אדרבה; שבין הנשמה ובין הגוף זוכים להידבק בחיי החיים, וכאמור לעיל ששורש המסירות נפש הוא, שהנשמה והגוף עולים ביחד ומתדבקים בבוראם.

המקריב בחוץ - בלא מסירות נפש הנכונה - היא כשוחט לעבודה זרה

ומאחר שנתבאר שמסירות נפש כזו אינה אלא בבית המקדש, שאחרי שבחר ה' בציון מעתה אין עוד מקום וזולת זה להקריב בו קרבנות כראוי, כי רק שם יכולים להשיג את סוד החיים, לפיכך שפיר אמר הכתוב שהמקריב קרבן בחוץ, שענינו מסירות נפש שלא באופן הנכון רק בהמשכה אחר רוחניות גרידא, הרי זה כוונה לשעירים ולכוחות נבדלים, כי עבודה כזאת היא כמו הדבקות של הגוים שנמשכו בכך אחר עבודה זרה, ולא ביקשו להידבק בהקב"ה.

הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה

ג. ולפי זה יש לומר כי מאחר שלמעשה גם האומות העולם נודדים נדדים כישראל (מנחת עד), הרי זה הוראה על שעבודת הקרבנות שלנו עדיין אינה בשלימות, ויש בה תעוררת טוב רוע, כי לולא כן לא היה מקום לנכרי כלל להקריב קרבן לה', שהרי כאמור אוה"ע שייכים לקין, ואין להם שייכות לעבודת מסירות נפש הנכונה, וא"כ איך יש בידם להביא קרבן למקדש. וכיון שמצינו שאכן יש לאומות העולם יניקת ממנו, הא דאיה שאין בעבודה זו שלימות עדיין, ויש בה עדיין טעם מיתה, והוא החסרון שישנו לעת עתה בעבודת הקרבנות ומסירות נפש כנ"ל.

וזהו שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים נא, כ-א) 'היטיבה ברוצן את ציון תבנה חומות ירושלים, אז תחפון זבחי צדק עולה וכליל, אז יעלו על מזבחך פרים', כלומר שכאשר יטיב הקב"ה את ציון לחיותו כל כולה טוב, ללא תערובת חומות העולם, וכאשר יבנו חומות ירושלים להבדיל בין ישראל לעמים, שלא יכנסו הגוים עוד לירושלים, אז יחפון הש"ת את זבחי עולה וכליל - הזבחים הנעשים בצדק ובשלימות בלא חסרון, ואז יעלו על מזבחך פרים', כלומר שיעלו הפרים מעצמם על גבי המזבח, כי לא ירגישו שום טעם מיתה בהעלאתם לה', אשר זוהי עבודת הקרבנות באופן הנכון.

ד. רק עבודת ישראל מתקבלת לרצון, כי הם בלבד מוסרים את נפשם לה' כראוי. ונלמד משורש ההבדל בינם לאומות שהתחיל בקין, שאל מנחתו לא שעה ה', מפני שקרבנו היה אפוף מיתה ועצבות, ומאידך קיבל את קרבן הבל שהיה של שמחה ובחירה בחיים.

ה. טבע הבריאה הוא לבקש רוחניות, אך עיקר המבוקש צריך להיות אל הקב"ה ולא הרוחניות בלבד, כי בזה אפשר גם לבוא לעבודת כוכבים ומזלות ח"ו, וכמסירות נפשם של האומות. וההיכר בכך, שדבקות הגוים היא ע"י הנשמה בלבד - ומיתה לגוף, אך המסירות נפש של ישראל היא הדבקות שניהם בחיים האמיתיים.

א.

מיתת נדב ואביהוא מצד נשמתם ומצד גופם

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו (טז, א).

הנה בפרשתנו מפרש הפסוק ואומר כי בני אהרן מתו בקרבכם לפני ה', שהיה מדרגה גדולה של דבקות כמובאר באוה"ח הק'. אכן בפרשת שמיני כתוב (ויקרא י, א) כי מתו אחר שהקריבו אש זרה, שזה נראה יותר כענין של חטא. ובפרט מה שדרשו חז"ל שם כמה אופנים של חטאים, כגון מה שנסמכה לזה פרשת איסור שתיית יין לכהנים, ומכאן ששתיית יין נכנסו למקדש, וכן עוד כמה פגמים כאלו [כמובן שכל פגמים אלו, הם בדקה מן הדקה לפי רום ערכם. אבל טעמא בעי, למה שם נתפרשה טענה עליהם, וכאן נראה שזכו למדרגה גדולה].

ויש לומר בזה, אשר באמת היה הענין כמו שכתוב בפרשתנו, שהם רצו להתרומם ולהתדבק באור השכינה הק' במסירות נפש. אבל הם לא רצו למסור רק את נפשם אל הקב"ה, אלא רצו לרומם גם את גופם יחד עם נשמתם. והיינו כמו שהיה צריך להיות סדר עליית האדם לאלה חטא אדם הראשון, שהיה מותעלה עם נשמתו יחד עם גופו מעולם לעולם דרך עץ החיים, ואכמ"ל. אבל לפי שהעולם לא הגיע עדיין למדרגה זו, לכן היו צריכים לסבול את מצב העולם, ולא היו יכולים להעלות את גופם הק' עמהם. ומפני זה גרמו להם מן השמים שיכשלו באיזה פגם לפי רום ערכם, ופגם זה ודאי יש לו שייכות רק לגופם, ובהו כבר נתגלה להם שאין הגוף יכול להתעלות יחד עם הנשמה לעת עתה [אבל אחר כך נתעברו בפניהם זה אליהו, אשר עלה יחד עם גופו בסערה השמימית, והשלים בזה את עבודתם בקדושת].

והנה נדב ואביהוא היו בני אהרן הכהן, אבל הכתוב (במדבר ג, א) מכנה אותם גם תולדות משה, כמו שפירש רש"י שם אשר כיון שלימדום משה רבינו תורה היה נחשב כאילו ילדם. ויש לומר כי מצד גופם היו נחשבים בני אהרן, שהרי הוא היה אביהם הגשמי. אבל מצד נשמתם היו נחשבים בניו של משה, כי חלק הרוחניות שלהם קנו ממנו וכאילו ילדם כנ"ל. ובכן יש לפרש את ההבדל בלשון הכתוב בין פרשת שמיני לפרשתנו, כי שם נתייחד הדיבור לאהרן [בפרשת שתיי יין] ולכן דיבר הכתוב על חלק המכשול שנודמן לגופם המטור, והיו ענין החטאים שנימושו שם. אבל בפרשתנו דיבר הקב"ה עם משה רבינו, והרי מצד הנשמה שלהם לא היה כל המעשה אלא [בקרבכם לפני ה' וימותו] בתכלית הדבקות.

ב.

ביום הכיפורים מתגלה הרצון הפנימי של כל איש ישראל להתקרב לה'

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו (טז, א).

פסוק זה הוא הקדמה לכל הפרשה העוסקת בסדר עבודת יום הכיפורים, ויש לומר כי בזה גילה הקב"ה את צורת הכפרה של יום הכיפורים לחטאי ועונות בית ישראל.

שהרי נדב ואביהוא נכשלו לפי גודל מדרגתם באיזה חטא, ולכן מתו בעת קרבנם לפני ה'. ובכל זאת מוזכר זאת הקב"ה למשה רבינו בלי לומר דבר על חטאם, אלא רק בקרבכם לפני ה' וימותו. והרי זה בא ללמד, שכל צריכים להסתכל בעומק הדברים על כל חטאיהם ופשעיהם של כלל ישראל, כי אחר שמתגלה ביום הכיפורים איך כל העדה כולם קדושים, והם רוצים אך ורק קרבה ה' ולעשות את רצונו, הרי צריכים לפרש כי כל המכשולות לא היו אלא טעויות ועיוותים שאינם עולים קצם, וביום הכיפורים מסתכלים רק על עצם הרצון הפנימי שהיה תמיד רק להתקרב אל ה'.

[ויש מקום לפרש אפילו את החטאים עצמם באופן זה, שאין בני ישראל נכשלים בחטאים, אלא מחמת בקשת התקרבות אל ה'. כי מחמת זה מתעורר הלב בתשוקה והתעוררות אל הקב"ה, והיצר הרע הוא זה שבא ומחליף את התעוררות האהבה באהבות זרות, ואם כן הרי שהתעוררה עצמה באמת אינה אלא תשוקה לקרבת ה', ואכמ"ל].

ג.

שתויי יין נכנסו ותיקונם במסירתם

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו (טז, א).

ידועים דברי הרה"ק מהר"ש מאוסטרופוליא זי"ע ה"ד בפרשת שלח, עה"פ (במדבר יג, ט) והימים ימי ביכורי ענבים, שהיו אלו ימים בשליטת חס"מ, כי ביכורי ענבים היינו האותיות שלפני ע"בם' שהם ס'מ'א'ל', עכד"ק.

ועל פי דבריו יש לרמוז כאן על מה שאמרו חז"ל (סוכא בריש"י, ב) שנפטרו נדב ואביהוא לפי שנכנסו שתויי יין למקדש, כי אחרי מות מורה על האותיות אחר שמו של מלאך המות הוא חס"מ, אשר הם אותיות 'ענבים', להורות על מה שנכשלו עם היין היוצא מן הענבים. 'וענבים' הוא בני 'עצב', שכן שורש כל העצבות הוא בגזירת המיתה שנגזרה על אדם הראשון, הבאה על ידי חס"מ הרמוז בענבים כנ"ל. ובאמת רצו נדב ואביהוא לתקן את חטאו של אדם הראשון, ולתקן את כל העצב [בפרט לשליטת רבי מאיר (ברכות מ, א) אשר עץ הדעת גפן היה].

ויש להוסיף בזה עוד, כי נכשלו נדב ואביהוא במה שהיו שתויי יין, כי היין הוא בחי' בינה כידוע, והם היו צריכים להמשיך גם בחי' חכמה, שהרי החכמה תחתיה בעליה (קהלת י, יט), ולכן מתו כאשר לא המשיכו את החכמה, כענין הכתוב (איוב ד, כא) וימותו ולא בחכמה. ויש לומר כי הקב"ה השלים להם את עבודתם כאשר נפטרו, והיו שאמר הכתוב 'לפני ה' וימותו', כי האותיות שלפני שם הוי"ה (סדרה"ה) הם בני 'חמה' שהוא בחי' לחם השייך לאור החכמה [והאותיות לפני שם הוי"ה, הם זה לעומת זה כנגד האותיות שאחרי שמו של חס"מ להבדיל], ובהו נשלמו בהם החכמה עם הבינה גם יחד.

ד.

ביום הכיפורים מתעורר היחוד במדרגתו לעתיד לבא

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא ככל עת אל הקודש מבית לפריכת אל בני הכפורת אשר על הארון ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת (טז, ב).

ביום הכיפורים אומרים את השבח של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם, כמו הפסוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'. והיינו כי ביום זה מתגלית אחדות ה' בבהירות גדולה, ועל ידי זה מתברר כי 'שמע ישראל' וגו' שהוא 'יחודא עילאה' הוא ענין אחד ממש עם 'ברוך שם' וכו' שהוא 'יחודא תתאה', כי הכל הוא אחדות אחת יחידה ומיוחדת.

וענין זה הוא הארה מן העתיד לבא, כדאי' בספה"ק כי בזמן הזה יש בשני היחודים ביחד רק מ"ט אותיות [כ"ה אותיות בפסוק שמע ישראל, וכ"ד אותיות במאמר ברוך שם], אבל לעתיד לבא כאשר יתגלה שער ה' של הקדושה, יהיו בשניהם יחד נ' אותיות. וכתב הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע (אגרא דפרקא קא) כי זה יהיה על ידי הוספת ו' החיבור בין שני היחודים, ויתחיל היחודא תתאה תביטת 'וברוך' שם וכו'. והארה מבחי' זו מאירה עלינו ביום הכיפורים, ולכן אנו קוראים 'ברוך שם' בקול רם כמו 'שמע ישראל' [וענין קול רם' מרמוז על אחדות שני היחודים, על פי מה דאי' בספה"ק ברית כהונת עולם (פאמר אילו של יצחק ס"ו) כי שני המלאכים העליונים מטטרו"ן וסנדלפר"ן נאמר עליהם "עוף השמים יוליד את הקול" (קהלת י, יט) ופירש בוזה"ק (תקצ"ו, ב) שהוא הקול של קריאת שמע. כי אלו המלאכים הם 'חנוך' ו'אליהו' שהם בני 'קול', והם נהפכו להיות אלו המלאכים המעלים את 'הקול' של קריאת שמע. כי ראשי התיבות של שמע ישראל (שיי"א"א) עם ראשי התיבות של ברוך שם וכו' (כ"ש"כ"ל"ו) עולים ביחד בני 'חנוך' אליהו מטטרו"ן סנדלפר"ן, עיי"נ].

והנה אפשר לפרש באופן אחר איך היו שני היחודים מגיעים להיות נ' אותיות, והוא על פי דברי האריה"ק (שער באמור דר"ל, מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו) כי האות ד' של 'אחד' היא ד' רבתי, כי היא ענין של שני פעמים ד', עיי"ש. ולפי זה אפשר לומר כי לעתיד לבא יתגלה הדבר ביותר, ויהיו ב' פעמים ד' בפועל, ועל ידי זה יהיו נ' תיבות בשני היחודים. ובפשטות היינו שהיה ד' אחת המחוברת ל'שמע ישראל' ועוד ד' המתחברת ל'ברוך שם' [וזה יהיה בזמן התיקון השלם, אשר

או יתעלו כל הניצוה"ק הנמצאים לעת עתה בגלות אצל עשו שנאמר עליו "אדמוני כלו כאדרת שער" (בראשית כה, כה) שהוא בני' 'ברוך שם' וכו' עם ד' נוספת]. אבל יש לומר שהאות ד' הנוספת תתחלק בשוה בין 'שמע ישראל' ו'ברוך שם', ואז יהיה 'שמע ישראל' וגו' עם ב' נוספים בני' אלף ק"כ, והוא שלימות יותר של אחדות מוללת, כאשר אין במספר זה אלא עשרות שלמות. [והוא עולה בני' י' פעמים 'בק', וכידוע אשר תיבה זו מורה על הרבה יחודים גדולים (והוא ענין ייחוד ברב"ה קדושה), והוא שורש היחוד של 'שמע ישראל', כי 'בק' עולה בני' 'הוי"ה אלקי'ם', והשמות"ק האלו במילואיהם (ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, אר"ן רצ"ה ש) עולים בני' 'שמע ישראל' וגו'. וכך גם מרמוז מספר זה על היחוד של 'ברוך שם', כי 'בק' הוא גם מספר השמות 'איה' הוי"ה אדני', ושמחה"ק אלו במילואיהם (קמ"ז קמ"א קס"א, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, הרע"א) עולים בני' 'ברוך שם' וכו' (ברית כהונת עולם שם)]. ועל דרך זה יהיה 'ברוך שם' עם התוספת ב' בני' אלף ש"ס, שהוא גם כן מספר כולל של עשיית שלמות [והוא בני' י' פעמים 'קול', שהוא מנין שמות המלאכים 'חנוך אליהו' הרומזים על שני היחודים כנ"ל].

ויש לרמוז על שני היחודים במדרגתם לעתיד לבא, בזה הפסוק שנאמר על יום הכיפורים, לפי שביום הכיפורים זוכים לטהרה מעין העתיד לבא. והפסוק אומר כי בכל השנה אי אפשר לבא "מבית לפריכת אל פני הכפורת", חוץ מיום הכיפורים אשר בו זוכים לכך. והנה 'פריכת' הוא אותם אותיות כמו 'פריכת', וכל החילוק ביניהם אינו אלא בסדר האותיות. ונתבאר במקו"א (דברים ענינים גליון תור"ס) כי שני תיבות שאותיותיהן שוות בסדר שונה, צריכים לחשב את החילוק ביניהם בדרך הרמוז על ידי חשבון אחוריים, כי רק הוא משתנה לפי סדר האותיות. והנה 'פריכת' באחוריים (פ' פ"ד פ"ח פריכת) עולה בני' 'ברוך שם' וכו' עם תוספת ב', ואילו 'פריכת' באחוריים (כ' כ"פ כפריכת) עולה בני' 'שמע ישראל' וגו' עם תוספת ב', כי ביום הכיפורים נשלמים שני היחודים כמו לעתיד לבא כב"א.

ה.

קדושת כלל ישראל בכח הציבור

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (טז, ב).

דרשו חז"ל (ויקרא כד, ט) 'קדושים תהיו יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, קדושת' למעלה מקדושתכם'.

יש לפרש בדבריהם, כי הנה בקדושתם של ישראל יש גילוי מיוחד של קדושה כאשר יש ריבוי של בני ישראל שמתאחדים, כמו שכתוב "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב) ודרשו חז"ל דהיינו במעמד עשרה מישראל (ברכות סא), ואמרו כי בכל בי עשרה שכינתא שריא (פסחדין לב), כי דוקא כאשר מתקבצים יחד יש 'קדושת ישראל' שהוא ענין של קדושת הציבור. אבל אצל הקב"ה בודאי אין שייך כן, שהרי הוא אחד יחיד ומיוחד, וקדושתו היא מעצמותו ית' האחת והיחידה.

וזה ביאור מה שכתוב קדושים תהיו בלשון רבים, דהיינו שיתאחדו כלל'י ביחד, ואז יבואו לבחינת קדושה. ועל כך אמרו חז"ל "יכול כמוני" שנוכל להיות קדושים בבחי' יחידות כהקב"ה, ת"ל כי קדוש אני כי רק אצל הקב"ה יכול להיות קדושה בבחי' אחדות בעצמו בלי ריבוי של מתאחדים. אבל אנו צריכים לקיים קדושים תהיו בלשון רבים, ולכן נאמרה פרשה זו בהקבל (רש"י), כי בחי' הקדושה אצל כלל'י שייכת דוקא בהיקהל הציבור יחידו. והוא ענין מה שרוב מצוות פרשה זו הן מצוות שבין אדם לחברו, בחי' אחדות בין כלל ישראל, כי דוקא כך שייך קדושה.

והנה י' פעמים נאמר בפרשה זו 'אני הוי"ה' (בעל המורים), אשר הוא בחי' קדושת הקב"ה בעצמו, שהוא בבחי' יחידות. אבל מה שזה נזכר עשרה פעמים, הרי זה בא ללמד על קדושת כלל ישראל המתגלית בכל בי עשרה דוקא. ובא הכתוב לרמוז כי ענינה של קדושת כלל ישראל היא, ביטוי וגילוי של קדושת הקב"ה בעצמו כביכול. ולכן י' פעמים 'אני הוי"ה' הוא בני' 'ונקדשתי', וזהו שאמר הכתוב "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שהקב"ה מכניס ומגלה את קדושתו בתוך אחדותם וקיבוצם של קהל עדת ישראל. והוא גם ענין 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', שקדושת הציבור של כלל ישראל היא המשכה מקדושת 'אני ה' אלקיכם'.

ודגלו עלי אהבה:

התנוצצות אורו של מלך המשיח היא 'דרך האהבה' שמצויה בזמננו

א. עולם חסד יבנה: עיקר העמדת העולם על מכוננו הוא על ידי 'חסד'

גם קנאות לשם שמים צריכה להיות במדה ובמשורה | ישנם יחידים שמן השמים מכוונים את דרכם שיהיו כמו שמאי | אם יש לך איזה ספק בדבר בוודאי עליך לבחור בדרכו של הלל | וכי אפשר להעמיד איזו מסגרת ללא שיהיה שם איזה 'שמאי'?! | צריכים את מדת הדין אבל למה עליך להיות השליח שלה?! | סימן לאדם טוב: אין חשש קל שיבוא לידי כעס

ב. הולך בדרך תמים הוא ישרתני: דוד המלך נבחר למלכות מחמת שהיה לו 'לב טוב'

להפסיד את המלכות מחמת קצת כעס | היכי תמצוי לומר 'את צמח אליאב עבדך מהרה תצמיח' | 'לב טוב' ונקי מכל שמץ של כעס היא תנאי ראשון למשיח ה' | דוד המלך טרם היה יכול לגלות את מלכותו בשלימות | מהי מדרגת 'צדור החיים'? | משיח הוא כל כולו אהבה לכל יהודי

ג. על כן משכתיך חסד: בזמננו נמשכים אחרי הדרך של 'כולו טוב' - אורו של משיח

דרך החינוך בזמננו היא 'ימין מקרבת' | יהודים שותים בצמא כל טיפת חיזוק | למה בעקבתא דמשיחא מצליחים יותר על ידי אהבה? | עם איזה כח יכבוש משיח צדקנו את העולם? | משיח יגלה שהריבונות של עולם לא ויתר על שום יהודי | גם כשאדם נמצא בשפל המצב הוא יכול להתקרב בתשובה שלימה

א

עולם חסד יבנה: עיקר העמדת העולם על מכוננו הוא על ידי 'חסד'

גם כעס לשם שמים הוא רק 'לפנים'

הנה המסילת ישראל מדבר כאן (פרק יא) על כך, שישנם מצבים ומקרים שונים שבהם אכן צריך האדם להשתמש במדת הכעס; וכגון אשר לעיתים צריכים לכעוס על עוברי עבירה, חוטאים ופושעים, שבאים ומכעיסים לפני המקום רחמנא ליצלן. אמנם גם לעת הזאת, אין הכוונה שחלילה הותרה הרצועה ומותר לו להגיע לידי כעס אמיתי - אלא הכוונה היא שכעסו יהיה 'לפנים', והיינו שיעמיד פנים כאילו שהוא כועס, אבל באמת ובפנימיותו, גם אז לא יכעס כלל.

אם יכעס לשם שמים על כל העוולות - הוא יכעס כל היום

והנה הענין הזה של 'כעס לשם שמים', אין לו לכאורה הגדרה ברורה; מתי וכמה צריכים לכעוס, כי אם נאמר שבכל עת מצוא שאדם רואה לפניו איזה ענין של פריצת גדר או איזה ענין של חטא, אזי עליו להתאזר בכעס לשם שמים, הנה כמעט אין לאלו דברים שיעור. ותמיד יימצאו כמה וכמה עוולות וחסרונות שצריכים לכעוס ולהקפיד עליהם - או לכל הפחות להעמיד פנים של כעס, ואם כן כבר יתכן לו לאדם שיתחבב כל היום סר וזועף ומלא קפידות, והכל בהיתר גמור... כאן הוא כועס על ה'עבריי' הזה, וכאן הוא כועס על ה'שיגעון' הזה... והגם כי ישנם כמה בני אדם אשר מצד שורש נשמתם הנה עיקר העבודה שלהם הוא הענין של כעס לשם שמים, ומשום הכי הם אכן נראים כאילו שיש להם 'קפידות' כל היום - וכפי שיתבאר להלן - אבל רוב רובא אינשי דעלמא בוודאי שאין להם שייכות לדרך זו, ואי לכן נחוץ להם מאד לדעת מהי הדרך הנכונה והשקפת התורה בענין זה.

'ענוותן כהלל'

איתא בגמרא (שבת ל:): "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי". הלל הזקן היה כל כולו טוב - 'אין שטיק גוטס' - כולו חסד ורחמים! אין אצלו שום סרך של כעס או קפידה! הוא

נקודות:

אמת שלקיום העולם אכן נחוצים אנשים קפדנים, אמנם אוי לו לאדם שזה התפקיד שנתנו לו! אוי לו לאדם שהוא שליחו של מדת הדין! ואשרי לו לאדם שהתפקיד שלו הוא להיות שליח של מדת החסד! והאדם מצדו צריך תמיד להשתדל להתייבב לצד מדת החסד! עליו לרצות להיות שליח ל'חסד' ולא שליח ל'דין'

לו: עליך להיות 'ענוותן כהלל', זו הדרך המומלצת והמובחרת לשאר כל אדם! אבל כאמור, אם אין לו שום שאלה בדבר - הוא יודע בבירור שהוא שייך ל'חדר' של שמאי - עליו ללכת בדרכו של שמאי

איך היה העולם נראה ללא הדרך של שמאי?! יבוא השואל וישאל: איך יתכן לומר 'ואל יהא קפדן כשמאי', הלא מוכרח שיהיו בעולם גם 'בעלי קפידא' אנשים מחמירים ומקפידים?! הלא בוודאי שהיה לעולם תועלת עצומה מדרכו של שמאי הזקן, בלי שמאי לא היה קיום לעולם - 'די וועלט וואלט נישט געווען קיין וועלט' - העולם מוכרח שיהיה בו 'שמאי'! איך היה נראה העולם שלנו אילו לא היו בו אותם אנשים שמקנאים לכבוד השי"ת ועומדים בפרץ ומוחים בריש גלי נגד כל פרצה?! איזה 'פנים' יש לקהילה שאין להם כמה אנשים שלוקחים קצת אחריות על מה שמתרחש בקהילתם ויודעים 'לחלק פסקים' על ימין ועל שמאל, וכולם חושבים פעמיים לפני שעושים איזה צעד? הלא נחוץ מאד שיהיו בעולם אנשים בעלי ריתא וקעס דקדושה, נו, איך אפוא ניתן לבוא ולשלול דרך זו, ולפסוק 'ואל יהא קפדן כשמאי'?

זה נחוץ מאד - אבל 'אוי לו' אולם באמת אין כאן כל קושיא והדברים פשוטים מאד: בוודאי שצריכים להגיע גם לידי דרכו של שמאי. כדי להעמיד את העולם על מכוננו ותיקונו, לגדור פרצות ולהשיב מלחמה נגד הפושעים והרשעים, מוכרחים להגיע לידי אותם אנשים שיראת ה' בוערת בלבבם והם מתלבשים באש של קנאה ונכונים לקחת עליהם את העול להיות מקנאי קנאה ה'. אולם חרף כל זה, הנה מה טוב ומה נעים לו לאדם, שאין זה תיקונו ושליחותו בעולם ואינו מוכרח מן השמים לעשות עבודה זו. כי בוודאי שלכתחילה ראוי לו לאדם להיות איש חסד, איש של רחמים וחמלה, שאך זאת עבודתו להיטיב ולחיות עם כולם בידדות ובחביבות.

וביתר הרחבה: הנה איתא בחז"ל (קידושין פב:): "אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי

ההבדל שיש בין 'איש טוב' – שלפעמים עלול לבוא לידי כעס, לבין 'איש טוב' – שלעולם אינו כועס – הוא ממש 'שמים וארץ'! כי אפילו אדם שעושה חסד כל היום – ואחת חפצו להטיב עם הבריות, אבל אם סובביו ומכיריו יודעים בו, שמפעם לפעם הוא יתמלא בחמה ובזעם והוא עלול להתפרץ על הזולת – נו, ל'איש טוב באמת' כבר לא יחזיקו אותו!

~

מלך ישראל מוכרח שתהיה בקרבו את המדה הנפלאה של 'לב טוב' – 'א גוט הארץ'! 'לב טוב' פירושו, אדם שכל מעייניו נתונים להיטיב לזולתו ולדאוג לכל מחסורו! אדם בעל 'לב טוב' בוערת בו תשוקה נוראה שלכל יהודי יהיה אך טוב וחסד בכל העניינים! אם הינו שומע חלילה שישנו איזה יהודי בעולם שאירע לו איזה כאב וצער, הנה מעיו מתהפכים בקרבו

מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות" – ברור ומוסכם שצריכים בעולם גם זכרים וגם נקבות, אולם עם כל זה אומרת הגמרא 'אוי לאדם שגולדה לו בת'... נו, עכשיו יבוא פלוני שגולדו לו בנות למזל טוב, וישאל: "למה אומרים עלי כל קיום העולם תלוי בי! אילולא שהיו בנות בעולם אין שום קיום לעולם?". אלא מאי? מה עונים לו? אלא כל אחד מבין פשוט מאד: "אכן צדקת בדברך שאי אפשר לעולם בלא נקבות, ובוודאי אם נולדה אצלך בת זה דבר גדול ואף אחד לא לוקח לך את הזכויות שיש לך. אמנם עם כל זה אומרים לך את האמת: 'אוי לך' שלא זכית ללדת בנים – שהם העיקר! צר לנו שזה מה שנפל בחלקך – הבנות מאד חשובות ואשרי חלקך – אבל הן טפלות לגבי הבנים".

כל מסגרת צריכה את שני הכוחות

ומעתה מובן וברור: בוודאי שכל העולם בכללותו, וכל קהילה ומסגרת בפרטיות, אם רוצים לשמור על קיומה ועל הצלחתה מוכרחים שיהיו בה גם אנשים קפדנים שמטילים קצת מורא על הסובבים. בני אדם שהולכים לפרקים עם מדת הדין, הם יודעים להיות 'לוחמים' בעת הצורך ומוחים על כל עוולה והתרשלות. אמנם מצד שני, בוודאי שצריכים שיהיו אנשי חסד ומרבים להיטיב, אנשים שמתהלכים בבית המדרש והם תמיד מסביירים פנים לכל אדם ומשרים סביבותיהם אווירה נעימה של רעות ידידות. הם תמיד מעודדים ומוחזקים את כולם, הם מסתובבים בכל מקום שמחים וטובי לב, צהלתם על פניהם ומחייכים לכל אחד. צריכים את שני סוגי האנשים; כפי שרואים למשל בישיבה, אם אין שם אדם שעומד על המשמר אשר בידו גם להעניש לעת הצורך ובאין ברירה אפילו לסלק בחור מן הישיבה – כל המקום הזה לא יחזיק מעמד! אין ברירה – לפעמים מוכרחים ללכת עם מדת הדין! אמנם מאידך גיסא, לא יהיה שום קיום ותכלית לישיבה אם לא יהיו שם ראשי ישיבה ומשגיחים, שמתנהגים עם הבחורים עם רחמים וחמלה ובדרכי נועם. הם צריכים לתת לבחורים חיזוק ועידוד ולראות שלא יחסר להם דבר. משגיח כזה מסתובב בין הבחורים מתוך נעימות וחביבות – 'מיט א שיינעם שמייכעל' – והולך מבחור אחד לרעהו, ולכל אחד הוא 'זורק' קצת חיזוק ואיזו 'מילה טובה', הוא משתדל לראות מי צריך חיזוק ועידוד ועומד הכן למענו לחזקו ולרומם את רוחו. הוי אומר: כדי להעמיד את העולם מוכרחים להגיע לשני הכוחות הללו – וזה בלי זה אי אפשר.

אשרי מי שזוכה להיות שליח למדת החסד

ככל אשר אמרנו והסכמנו, כי לקיום העולם אכן נחוצים גם אנשים קפדנים וקנאים, אמנם עדיין זה בגדר 'אוי לו'! כי אוי לו לאדם שזה התפקיד שנתנו לו! אוי לו לאדם שהוא שליחו של מדת הדין! ואשרי לו לאדם שהתפקיד שלו

הוא להיות שליח של מדת החסד! והאדם מצד צריך תמיד להשתדל להתייבב לצד מדת החסד! עליו לרצות להיות שליח 'לחסד' ולא שליח 'לדין'.

ואכן ידוע מכמה צדיקים, שכל כך נטו אחר מדת החסד וחפצו להידבק רק בו, שלא אחת מנעו את אחד מאנשי שלומם מלהיות שוחט. הגם שבוודאי התורה מצווה על הלכות שחיטה, ולקיום העולם צריכים שיהיו 'שוחטים', ושוחט הוא בוודאי כלי קודש ומלאכתו מלאכת קודש. אולם עם כל זה, כיוון שסוף סוף עבודת השחיטה היא התעסקות עם מדת הדין – כבר נמנעו מלייעץ לאנשים לקחת את מלאכת השחיטה, ולכתחילה השתדלו לחפש עבודה אחרת – 'עפעס בעסערס' – שאין לה שייכות עם מדת הדין; בחצר הקודש 'בעלזא' יש 'קפידא' שאת הקוויטל האחרון של אותו היום לא לוקחים משוחט, כי שוחט עוסק עם מדת הדין. אכן באופן שראו שאין ברירה אחרת, הנה 'המתיק' את השחיטה, ואמרו שבסופו של דבר היא גם מלאכה של חסד, כי רק על ידי יכולים 'לאכול כשר' ויהודים הלא צריכים לאכול. ונמצא שהכל עולה בקנה אחד עם מדת החסד, ומן השמים גלגלו לפתחו של אדם זה את מלאכת השחיטה כדי שימתיק את הדין. אבל על כל פנים אנו רואים, שאם היה לאותו אדם ברירה אחרת, אמרו לו, מוטב לך להיות שליח 'שיר' של מדת החסד, ולא לעבוד באופן של המתקת הדינים.

לא צריכים לצעוק כדי להשיג מה שצריך

צריכים לדעת: אדם יכול להשיג את כל מבוקשו וכל מאי דמצטרך ליה בדרכי נועם. לא צריך לצעוק ולהרים את הקול וכל שכן לא לבוא לידי כעס והקפדה כדי לקבל את מה שצריכים. ואם יטען אדם: "אם אני תמיד אשמור על 'קור רוח' ואף פעם לא אצעק ואכעס, איך אקבל את כל צרכי! הלא ישנם כל מיני מצבים שגורא שצריכים להשתמש בהם עם 'מקל', כדי להגיע – לאן שרוצים להגיע!". נו, על הטענה שלו כבר ענו בגמרא מפורשת (סנהדרין כד): "מאי דכתיב ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה" – בכל עת שאדם חפץ להשיג דבר מה, ישנם לפניו שני 'מקלות', יש 'מקל' אחד שנקרא 'נועם' והוא מלא מתקנות ונעימות, ואילו 'המקל' השני נקרא 'חובלים', הוא מכה וכואב ואינו נעים כלל. והגמרא אומרת שזהו ההבדל בין התלמידי חכמים מבבל לבין התלמידי חכמים מארץ ישראל, שהללו כל מעשיהם ואורחותיהם באופן של דרכיה דרכי נועם, לא בכעס ובחמה ולא בצעקות ובגערות – אלא הכל מתנהל אצלם מתוך נעימות וחביבות אמנם צריך לדעת שההנהגות הללו אינו מוכרחות ותלויות ב'מקום'; אם גרים בארץ ישראל

ב.

הולך בדרך תמים הוא ישרתני: דוד המלך נבחר למלכות מחמת שהיה לו 'לב טוב'

או בחוץ לארץ, אלא כל אדם רשאי להמשיך על עצמו בחינת ארץ ישראל – על ידי בחירתו. אם האדם אכן רוצה להיות שליח של מדת החסד וללכת בדרכי נועם בכל הליכותיו, אזי עליו לשפוך ליבו בתפילה להשי"ת שיהא בעזרו להיות איש טוב ומרבה להיטיב, איש שכולו חסד, איש שמצליח להשיג את כל צרכיו על ידי נעימות וחביבות. ואכן אדם שזוכה והוא בגדר 'אשרי לו', אזי נותנים לו כח מיוחד מן השמים שחלילה לא יבוא לידי כעס לעולם; לא כעס במילי דעלמא ולא כעס במילי דשמיא. הוא פטור לגמרי מן הכעס וכל מעשיו יהיו בדרכי נועם.

סימן: אם חוששים מאדם מחמת שעלול לכעוס – הוא אינו 'אדם טוב'

ההבדל שיש בין 'איש טוב' – שלפעמים עלול לבוא לידי כעס, לבין 'איש טוב' – שלעולם אינו כועס – הוא ממש 'שמים וארץ'! אין כל השוואה ודמיון ביניהם! כי אפילו אדם שעושה חסד כל היום – 'ביז איבערן קאפ' – ואחת חפצו להטיב עם הבריות, אבל אם סובביו ומכיריו יודעים בו, שמפעם לפעם הוא יתמלא בחמה ובזעם והוא עלול להתפרץ על הזולת בקולות וברקים – נו, ל'איש טוב באמת' כבר לא יחזיקו אותו! הוא אמנם 'עסקן' גדול ובעל חסד מפורסם, אבל לומר עליו שהוא 'איש טוב באמת' – 'אז דאס האט מען טאקע געמיינט' – זה כבר לא! כל מי שבא ב'מגע ומשא' איתו, מהרהר לעצמו בלחש: "עם כ'ל הכבוד' לאדם זה – עדיין יש לי מה לחשוש ממנו... ישנם כמה דברים וכמה מילים שעלולים להוציא אותו מכליו: אם אני אגע בטעות ב'נקודה' שלו, הוא יכול להפוך להיות פתאום כזה 'נחש' שהשם ירחם...!". אם אנשים מדברים איתו או מתעסקים איתו, וכד בבד יש בהם איזה פחד נסתר ממנו, אזי זה סימן ברור שאינו באמת 'איש טוב'.

אדם טוב באמת זוכה לשמירה מן השמים שינצל מכל צד של כעס

אדם טוב פירושו: אדם שאתה יכול לעשות בקרבתו כאוות נפשך, אתה גם יכול 'לדרוך לו על הראש' ולהגיד לו כל מה שבלבבך – ושום קורטוב של כעס והקפדה לא תעלה עליו. הוא לא מקפיד ולא כועס ולא מחמץ לך פנים! הוא נשאר רגוע וְשָׁלֵן, שמח וטוב לב. אם הוא אדם טוב באמת ומתפלל שיוזכה תמיד להיות אדם כזה, אזי גם מכעס לשם שמים ישמרו עליו מן השמים – שלא יצטרך להגיע לידי זה לעולם. תמיד יעלה בידו לסדר כל מה שצריך עם המדה של 'ענוותן כהלל'! הוא זכה ויש לו 'מקל של נועם', שלעולם לא יצטרך לכעוס ולצעוק, וישיג הכל בשמחה ובטוב לב על צד היותו טוב! כשאדם זוכה לזה הרי שזכה להצלחה ושלימות נפלאה במדת החסד – שאינה מצויה כל כך. אבל על אדם כזה אפשר לומר: הוא 'שטיק' טוב!

משוח למלך. אבל השי"ת אמר לשמואל: לא! לא אליו כוונתי! "אַל תִּבְטֵא לְמִרְאֵהוּ וְאֶל גִּבְהַ קוֹמָתוֹ כִּי מִגֶּאֱסָתִיהוּ" – השי"ת גילה לו כי מאס באליאב. ועל זה אומרים חז"ל (פסחים טו): "מכלל דהוה

רְאִיתִי בְּבִנְיָו לִי מֶלֶךְ" – ושמואל הלך במצוות השי"ת לביתו של ישי וראה את אליאב ותיכף הכיר שיש בו 'גדלות' שראויה למלך ישראל, ואמר: "אַךְ נִגַּד ה' מִשִּׁיחוֹ" – הנה זהו הראוי להיות

אליאב הפסיד את המלכות מחמת כעס

כאשר שמואל הנביא בא למשוח מלך על ישראל, אמר לו השי"ת (שמואל א טז, א): "מֵאֵלָּא יִרְנָה שְׁמֹן וְלֶךְ אֲשָׁלַחְךָ אֶל יִשִּׁי בֵּית הַלְחָמִי כִּי

כאשר משיח צדקנו יתגלה בשלימות, הוא לא יערוך מלחמות עם שום רשע! הוא לא ישפוך טיפה אחת של דם! הוא רק יאיר וישפיע על כל העולם תשובה מאהבה וכולם יחזרו בתשובה שלימה! הוא יכבוש את כל העולם בלי 'ירייה' אחת, וכלי המלחמה שלו יהיו רק רחמים ואהבה וחן! משיח יהיה בעל חן שכל אחד פשוט יימס לפניו – 'מען וועט אויס גיין פאר אים' ~

כל המשפיעים יודעים היום, שכאשר הם מדברים דרשה של דברי חיזוק, הם אומרים איזה 'גוט ווארט' ודברי עידוד והתחזקות – הציבור נהנה ומתעורר – 'מען לעבט אויף' – ומתמלאים בהנאה וסיפוק הנפש. יהודים ממש נמשכים אחר משפיעים שמדברים במתיקות ובנעימות, דברים רכים ומשמחי לב. הם מרגישים שהם מתקרבים לריבונו של עולם ומקבלים טעם באדישקייט

כל ענין של שפיכות דמים הוא סתירה לבית המקדש ולאץ ישראל

כאשר הגיעו הדברים לענין של בניית בית המקדש, לא התרצה השי"ת לדוד ולא הסכים שהוא יהיה זה שיבנה את בית המקדש; כדכתיב (דב"ה-א כב, ח): "לא תבנה בֵּית לַשִּׁמִּי כִּי דָמִים רַבִּים שִׁפַּכְתָּ". והגם שדוד מעולם לא נקם באויביו שקמו עליו - אפילו לא 'לשם שמים', וכל מלחמותיו היו רק נגד אויבי כלל ישראל ולמען כבוד שמים, הנה אפילו זה נחשב לו לפגם כלפי מקום כזה מיוחד - 'אזא איידעלער פלאץ' - כמו הבית המקדש; כי בית המקדש הוא 'שטיק גוטס' בתכלית, ואין שם מקום לדבר שאינו הולך כאחד יחד עם תכלית הטוב! ולכן גם לא השתמשו בשום 'כלי ברזל' בעת שבנו את הבית המקדש; כדכתיב (מלכים-א ו, ז): "כָּל כְּלִי בְרֹזֶל לֹא נִשְׁמַע בְּבֵית יְהוָה". מקום המקדש הוא חטיבה אחת של טוב - ולא הותר לבנות אותו עם ברזל שמורה על שפיכות דמים. וכך גם כאשר מדברים אודות ארץ ישראל, בזמן שכלל ישראל הם בתכלית השלימות, אומר הפסוק (ויקרא כו, ו): "וְחָרֵב לֹא תִעָבֵר בְּאַרְצְכֶם", ועל זה באים חז"ל ואומרים (תענית כב): "אפילו חרב של שלום". אין שם מקום לשום מושג של חרב - גם לא לחרב של שלום! כי כלפי קדושת ארץ ישראל, גם חרף של שלום נחשב לפגם! ארץ ישראל צריכה להיות מקום של 'כולו טוב' - שאפילו זכר של מלחמה ושפיכות דמים אסור לו להיכנס שם. ולכן לא בנה דוד את בית המקדש, ורק שלמה המלך - שבימיו לא היתה שום מלחמה, ורק היה (מלכים-א ה, ח): "אִישׁ תַּחַת תַּחַת גָּבֻוּ וְתַחַת תַּאֲנָתוֹ" - הוא היה זה שבנה את בית המקדש.

דרכו של משיח היא דרך של אהבה בלי שום תערוכת 'רע'

השלימות של 'דרך הטוב' תהיה בזמנו של מלך המשיח שיתגלה במהרה בימינו. כאשר משיח צדקנו יתגלה בשלימות, הוא לא יערוך מלחמות עם שום רשע! הוא לא ישפוך טיפה אחת של דם! הוא רק יאיר וישפיע על כל העולם תשובה מאהבה וכולם יחזרו בתשובה שלימה! הוא יכבוש את כל העולם בלי 'ירייה' אחת, וכלי המלחמה שלו יהיו רק רחמים ואהבה וחן! משיח יהיה בעל חן ונעימות שכל אחד פשוט יימס לפניו - 'מען וועט אויס גיין פאר אים' - ויתבטל אליו! כולם ישתוקקו לשמוע את דבריו וללכת אחריו באש ובמים! כי משיח הוא השלימות של עניינו של דוד המלך, ושוכנת בו נשמה כזו, שיהיה בכוחה להביא את התיקון השלם עם דרך שהיא 'כולה טוב' בלי שום תערוכת של רע! הוא ימשוך אחריו את כולם בעבותות של אהבה ויקרם מתוך נעימות ותביכות לתיקון השלם. משיח לא יפגע ולא יקניט שום אדם, ולא יבייש ולא ירחיק שום אדם! הוא רק יגלה לכלל ישראל שהריבונו של עולם אוהב וחפץ בכל יהודי בכל המצבים שלו, ובכל מקום שרק נפל - הריבונו של עולם עדיין איתו!

למה אכן אינו מצליח?! הרי יש לו את כל מה שרבי צריך שיהיה לו - הן בפנימיות והן בחיצוניות. היראת שמים שלו, כוחות ההשפעה שלו, התורות שלו, העבודות שלו, לכאורה היה צריך מאד להצליח! אלא שיצא לי אחת לשהות בביתו כמה ימים, והבחנתי בו שהוא נתפס לכעס, חשבתיו אז לעצמי: אה, כעת אני כבר מבין הכל...! הפשט בזה הוא, שמאחר שלכל מנהיג ורבי יש בקרבו איזו 'בחינה' של 'מלך ישראל', לכן בהכרח שתהיה לו גם המדה של 'לב טוב' בתכלית - שהיא ההיפך הגמור מכעס ומקפידות, ואם רואים שהוא בא לידי 'כעס', הנה כבר מובן מאליה שאינו ראוי להיות 'רבי'...

עיקר מעלתו של מלך המשיח: לב טוב

ככל שהענין של 'לב טוב' נוגע לכל 'מלך' - זה נוגע עשרות מונים למלך של 'מלכות בית דוד'. כי מלכות זו נמשכת לנצח עד התגלות מלך המשיח - שיהיה מזרע דוד - אשר באותו זמן, הנה המעלה הנחוצה ביותר לו היא שיהיה בעל 'לב טוב'. להיות אדם שכל כולו חטיבה אחת של טוב! אדם שאינו יכול לראות שום רע! ובאמת היה דוד המלך כל כולו טוב ולכן נמשח למלך ישראל, אמנם עם כל זה, הנה בימיו טרם הגיע עת ההתגלות של מלכות בית דוד בשלימות, ולכן היה עליו 'להתלבש' בלבוב שהיה נראה כמו ההיפך של רחמים! דוד המלך יצא למלחמות ודינים נוראים - והכל היה מתוך כוונה טהורה ונקיה להביא את תיקון העולם! בתוך כל המלחמות והדמים הרבים שנשפכו שם, מסתתרים רחמים נפלאים ועמוקים שטרם יכולים להתגלות! (ובאמת זהו ענין עמוק ואכמ"ל).

המדרגה של 'צורר החיים'

פעם אחת בלבד עלה בליבו של דוד המלך שעליו לנקום באויבו ורצה להרוג את נבל הכרמלי, וגם שם ידע דוד שבה הוא מתקן את נשמתו של נבל, אולם אביגיל אמרה לו (שמואל-א כה, כט-לא): "וְהִיָּתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צָרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ וגו' וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפִנּוּקָה וּלְמִקְשׁוֹל" - אם אתה רוצה להיכלל ב'צורר החיים' אסור לך לעשות כדבר הזה. וביאר בזה בליקוטי מוהר"ן (תורה עב), שהיא אמרה לו: "הנה נשמתך עוד תצטרך לעלות ולהיכלל בעולם שהוא 'כולו טוב'! זהו עולם שאין בו שום רע ושום דין, הוא עולם שכולו טוב! לכן, הגם שבוודאי תהרוג את נבל מתוך כוונה טובה וטהורה ולשם שמים, אמנם להיות נפשו 'צורר בצורר החיים' בעולם של 'כולו טוב' - כבר לא תוכל! כי שם, הנה המעשה הזה יהיה לך 'לפוקה ולמכשול' ולכן מנע את עצמך מלהורגו". ודוד המלך אכן הודה לדבריה ואמר (שם פסוק לג): "וּבְרֹדֶךָ טַעַמְךָ וּבְרֹדֶךָ אֶת אֲשֶׁר קָלַנְתִּי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְּדָמַי" - הצלת אותי, על ידי זה שגילית לי, ששורש נפשי הוא ממקום שהוא 'כולו טוב'...

רחים ליה עד האידנא" - עד עכשיו היה אהוב לפני המקום ברוך הוא, ואכן היה ראוי למלכות, אמנם מחמת שלא היה נקי במדת הכעס - הוא כעס על דוד אחיו - לכן מאס בו השי"ת ולקח ממנו את כל הגדולה שהיתה מיועדת לו.

יכולים היינו לומר: וכסא אליאב מהרה לתוכה תכין כשמתבוננים בדברי חז"ל הרי שנאחזים באימה ופחד: אנו מתפללים ומפצירים - 'מיר האלטן אין איין מתפלל זיין' - שוב ושוב על 'מלכות בית דוד'; כל הלשונות מדברים על מלכות בית דוד: "וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין", "את צמח דוד עבדך", "ועל מלכות בית דוד משיחך" וכהנה רבות. וכאן באים חז"ל ומגלים לנו שבאמת היה אדם אחד בישראל, שהיה ראוי להיות מלך המשיח וכל כלל ישראל היו אומרים כל חייהם: "וכסא אליאב מהרה לתוכה תכין", "את צמח אליאב עבדך", "ועל מלכות אליאב משיחך", הוא היה יכול להיות 'משיח ה'". ומה גרם לו שהחמיץ והפסיד את זה? - 'ער האט דאס אלעס פארשפילט' - **מדת הכעס!** הוא כעס על אחיו הקטן, ולכן אמר השי"ת 'כי מאסתיהו', מאסתי בו ולקחתי ממנו הכל והעברתי לדוד! וצריך להבין: מה באמת כל הרעש הזה? מה הפשט בעונש חמור שכזה?

התנאי הראשון למלך הוא: 'לב טוב'

וביאר הדברים עולה בקנה אחד עם כל עצם מהותו וטיבו של 'מלך ישראל' - שעליו להיות כל כולו 'איש טוב'! מלך ישראל - מצד עצם עניינו - מוכרח שתהיה בקרבו את המדה הנפלאה של 'לב טוב' - 'א' גוט הארץ! 'לב טוב' פירוש, אדם שכל מעייניו נתונים להטיב לזולתו ולדאוג לכל מחסורו! אדם בעל 'לב טוב' בוערת בו תשוקה נוראה שכלל יהודי יהיה אך טוב וחסד בכל העניינים! אם הינו שומע חלילה שישנו איזה יהודי בעולם שאירע לו איזה כאב וצער, הנה מעיו מתהפכים בקרבו - 'עס רייסט פון אים שטיקער' - ואינו יודע את נפשו! אפילו עבור הרשע הגדול ביותר - כל עוד שהוא יהודי - אחת חפצו שיהיה לו חיים חן וחסד וכל טוב! ואם יהיה אנוס לצאת במערכה נגד הרשע - הוא יעשה זאת בליט בריה, הוא יכעס עליו רק 'לפנים' וירגיש אצלו: "הלואי שלא הייתי צריך להגיע לכל זה!". אדם כזה יכול להיות מלך ישראל! אבל אליאב, הגם שהיו לו באמת את כל המעלות של תלמיד חכם ושל צדיק, אבל מכיון שהיה מסוגל לכעוס! הוא כעס על אחיו! אזי כבר יש כאן סימן מובהק שלא מספיק 'הולך לו בחיים' שלזולתו יהיה רק טוב ונעים, אין לו את 'הלב הזה' שצריך להיות למלך ישראל.

מעשה נורא מהגאון מטשעבין זצ"ל

אחד מתלמידי החכמים בירושלים שהיה ממקורביו של ה'טשעבינער רב' זצ"ל סיפר לי: פעם אחת שח הרב מטשעבין אודות איזה 'בן של קדושים' שלא הצליח כל כך עם ה'רעביסטווע' שלו, ואמר: "הנה מעולם תמהתי

על כן משכתיך חסד: בזמננו נמשכים אחרי הדרך של 'כולו טוב' - אורו של משיח

דרך החינוך המובהקת: חינוך באהבה

אנו חיים היום בדור קשה מאד - ממש לא פשוט. האנשים היום הם בעלי כוחות חלשים

לנקוט בה בימים הללו, היא בעיקר עם 'ימין מקרבת'! ללכת עם הילדים ועם התלמידים ב'דרכי דרכי נועם' - אין הרבה ברירות, 'הנפשות' היום יכולים לקבל הרבה יותר בשעה שמדברים איתם בלשון רכה ונעימה!

דרשת התחזקות פועלת יותר מדרשה של תביעות נוקבות
לא רק עם צעירי הצאן, בחורים ואברכים צעירים מצליחים היום יותר עם 'דרכי נועם', אלא גם עם כלל האנשים, אנשים מבוגרים בני שלושים וארבעים וחמישים, מצליחים יותר עם דרך זו; כל המשפיעים יודעים היום, שכאשר הם מדברים דרשה של דברי חיזוק, הם אומרים איזה 'מוט ווארט' ודברי עידוד והתחזקות - הציבור נהנה ומתעורר - 'מוט לעבט אויף' - ומתמלאים בהנאה וסיפוק הנפש. יהודים ממש נמשכים אחר משפיעים שמדברים במתיקות ובנעימות, דברים רכים ומשמחי לב. הם מרגישים שהם מתקרבים לריבונות של עולם ומקבלים טעם באידישקייט. ולא רק סתם חיזוק יש להם מזה, אלא גם כשרוצים שאנשים יתקנו את מעשיהם בפועל, רואים הצלחה יותר גדולה כאשר מדברים איתם בדרכי נועם. לעומת זאת, כאשר אנשים שומעים את הבעל דרשן מדבר בחריפות ובקפדנות, הם אוטמים את האוזניים ומתרחקים ממנו! חריפות 'לא הולך היום'.

העבודה של כל יהודי בזמננו: תתנהג בניעומות ובאהבה - גם לעצמך!

הסיבה למה רואים היום יותר הצלחה עם 'דרך האהבה' היא, כי דורנו הוא דור של 'מלך המשיח' - שדרכו תהיה בימין מקרבת ובאהבה עצומה לכל איש ישראל, וכבר מעתה - בעקבתא דמשיחא - ישנו איזו הכנה לכיאת המשיח, וישנה איזו התנוצצות והתגלות של דרכו של מלך המשיח. ולכן הנפשות שיוזרים היום לעולם הם נפשות קטנות וחלושות, שאין בכוחם לסבול אימה ויראה ודרך של קפדנות וסבר פנים חמורות. ולעת עתה העבודה של כל יחיד היא, להיות טוב - לעצמו! לא ללעוס על עצמו! אלא לעבוד בעבודת ה' בדרכי נועם ואהבה.

וזאת צריך לדעת: כל יהודי בדורנו, יש בו נקודה וניצוץ מאורו של מלך המשיח. וממש כמו שהסברנו, שאליאב איבד את כל 'מלכות מלך המשיח' מחמת שהיה בכעס, כך גם, עלול כל יהודי לאבד את 'נקודת המשיח' שלו - אם הוא יכעס על עצמו! אם אדם לא יידע שאסור להיות 'אדם רע' - הוא עלול לאבד את כל האור של קרבת ה' שמאיר על ידי כוחו של מלך המשיח שכבר הולך ומתנוצץ בזמננו! ומאידך, אם אדם כן יידע שאסור להיות לו אכזר אפילו לשם שמים, וגם לא כלפי עצמו, אלא צריך ללכת תמיד בדרך ה'טוב' - אזי תאיר בקרבו נקודת דוד המלך ומלך המשיח, יותר ויותר! הוא ירגיש בליבו שהש"ת כל כך טוב עבורו, הוא יידע שכל יהודי - ככל שרד ירד ויפול מטה מטה - יכול לסמוך ולהישען על טובו וחסדו של אבינו שבשמים! הוא יידע, שהש"ת נמצא עם כל יהודי ואינו עוזב אותו לעולם! הוא יחיה עם 'ורחמי על כל מעשיך'; שגם אם יהודי ייכשל חס ושלום - אפילו בדבר חמור ונורא והוא יפול לשפל המצב ממש - הוא תמיד יכול לדעת שהוא נמצא בידיים טובות והריבונות של עולם מרחם עליו ומקבל אותו בתשובה.

ככל שאדם משרש מקרבו את מדת הכעס הוא הולך ומתקרב לנקודת משיח

כדי שאכן יהיה ביד האדם לקבל בנפשו את אורו של משיח, זה אכן תלוי מאד עד כמה הוא עובד באמת על מדת הכעס. כי ככל שאדם עוקר מתוכו את ה'נחש הזה', הוא עוקר מקרבו כל שמץ של אכזריות וכעס, והוא 'איש טוב' וכל כולו טוב - כך יותר תהיה נפשו צרורה בצרור החיים, ויקנה שייכות וקשר עם אורו של משיח. וכך הוא יהיה אדם יותר טוב גם לעצמו, ויעורר ויאיר בתוכו את ה'טוב' של משיח; שמגלה שהנשמה הירודה ביותר ובמצבים הנמוכים ביותר - יכולה לחזור ולהיות קרובה לריבונות של עולם באהבה נפלאה.

הרה"ק רבי ראובן מדעמביץ זי"ע
י"ד י"ד אייר

דרכי הצדיקים

סיפורי קודש בדרכם של רבותינו הק' זי"ע

• פעם אחת כאשר הרה"ק רבי ראובן לע מדעמביץ היה עדיין אברך צעיר, היה אצל הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב זי"ע, והניח אז הרה"ק הרבי ר' הערש את ידיו הק' עליו, והתבטא ואמר: 'הויעך הויעך! העכער פון אלע ברודער!' (גבוה גבוה! למעלה מכל האחים! - אחיו הקדושים הלוא היו: הרה"ק בעל אמרי נועם מדזיקוב זי"ע, הרה"ק רבי ישראל מבארניב זי"ע, והרה"ק רבי משה מרוזנאדוב זי"ע).

• פעם היה הרה"ק רבי ראובן לע מדעמביץ אצל הרה"ק מצאנו זי"ע בראש חודש, וערך הרה"ק מצאנו את שולחנו הטהור לכבוד היום, כאשר היתה דרכו בקודש לסעוד ברכים גם בימות החול, ובאותו 'טיש' היה הרה"ק מצאנו שרוי בהתלהבות גדולה ואמר דברי תורה נשגבים, וכך היה כל המצב מרומם ביותר. והנה באמצע עריכת השולחן נכנסה אשה אחת לבית המדרש, וסיפרה בקול בוכים על בתה המקשה לילד, ובקשה להזכיר אותה לישועה אצל הרה"ק מצאנו. אמנם הרה"ק רבי ראובן לע חשש שמא יפריע הדבר לדבקותו הגדולה של הרה"ק מצאנו. ולכן פנה ושאל את הנוכחים: 'וואס וויל זי דארט?' (מה היא רוצה שם?), ובשמעו את בקשתה, מיהר ואחז קצת בשר ממה שהיה מונח לפניו, ואמר: 'נאדיר דארט, געבן פאר די טאכטער! שטער נישט, גיי!' (קחי לך משהו, לתת עבור הבת! ואל תפריעי, לך לך!). ואכן זמן קצר אחר כך חזרה האשה ובשורת 'מזל טוב' בפיה, שבתה ילדה בשעה טובה. והנה הרה"ק מגארליץ זי"ע היה נוהג על פי דרכו בקודש להקניט את בני הרה"ק מדזיקוב שהגיעו לצאנו, כי סבר שהם באים בלי הביטול הנדרש כלפי הרה"ק מצאנו, ואכמ"ל. ואחר שאירע מעשה זה, כאשר פעל הרה"ק רבי ראובן לע מופת כזה על שולחנו של הרה"ק מצאנו, התבטא על כך הרה"ק מגארליץ בחריפות גדולה, ומי יעמוד בסוד קדושים.

• הרה"ק רבי ראובן לע היה רגיל לומר כי נצטוינו בשמירת השבת, כמו שנאמר 'ושמרו בני ישראל את השבת', והרי השומר אינו יכול ללכת לישון, ולכן לא היה ישן כלל כליל שב"ק. אלא היה יושב אצל שולחנו הטהור, והחסידים ובעלי הבתים מבני העיר היו באים לרקוד לכבוד שב"ק בבית מדרשו, והיו מתחלפים במשך כל הלילה, אלו באים ואלו הולכים, וכך רקדו אצלו בכל ליל שב"ק במשך כל הלילה.

• הרה"ק מראפשיץ זי"ע התבטא פעם ואמר כי הוא יודע את אשר יקרה עם בניו ובני בניו וזרעם אחריהם עד ביאת משיח צדקינו, וכמו כן הוא יודע מי יהיו רעים ומי יהיו שונאיהם, ואת כל מאורעותיהם אשר יעברו עליהם במשך כל ימי חייהם. והוסיף ואמר: 'וועט עט'ס מיינען מיט רוח הקודש? חס ושלום! נאר מיט חכמה!' (וכי תחשבו שהוא ע"י רוח הקודש? חס ושלום! רק עם חכמה!). וסיפר כ"ק מרן רבינו זי"ע על כך כמה עובדות, איך הרה"ק מראפשיץ גילה דברים העתידים לקרות עם יוצאי חלציו.

פעם אחת הגיע הרה"ק מראפשיץ לעיר 'דעמביץ' באיזה יום פשוט מימות החול, והיה בכואו ביקש הרה"ק מראפשיץ שיכינו סעודה ויזמינו אליה את בני העיר. בעת הסעודה נעמד הרה"ק מראפשיץ ואמר: 'איר וואונדערט זיך אוודאי פארוואס איך האב געמאכט א סעודה, עפעס אין א וואכן טאג' (אתם תמהים בוודאי למה עשיתי סעודה, סתם בימות החול), והמשיך ואמר: 'די מלאכים זענען געקומען צו אברהם אבינו, האט זיי אברהם אבינו מקרב געוועהן, ער האט זיי געגעבן צו עסן. און ער האט זיי געזאגט: 'איך בין ענק דא מקרב, ווייל איר זענט געקומען צו מיר, איר זענט דאך מיינע געסט, בין איך ענק מקרב. זאלט איר וויסן אז מיינ אייניקל וועט אמאל קומען צו גאסט צו ענק, זאלט איר אים אויך מקרב זיין, משה רבינו וועט ארויף קומען אין הימל כדי צו נעמען די תורה, זאלט איר די מלאכים אים אויך מקרב זיין' (כאשר באו המלאכים אל אברהם אבינו, קירב אותם, ונתן לפניהם לאכול. ואמר להם: אני מקרב אתכם כאן, מפני שאתם באתם אלי, ואתם האורחים שלי, ולכן אני מקרב אתכם. תדעו לכם שיום יבוא ונכדי יבוא להיות אורח ביניכם, תקרבו אתם אותו גם כן, כאשר יעלה משה רבינו אל השמים לקחת את התורה, תקרבוהו אתם המלאכים גם כן). וסיים ואמר: 'איך מאך דא א סעודה פאר ענק, אז ווען מיינ אייניקל וועט אמאל זיין רב ביי ענק, זאלן ענק אים אויך מקרב זיין' (אני עושה כאן סעודה עבורכם, כי בכוא העת יהיה נכדי רב אצלכם, ואתם תקרבו אותו גם כן). באמצע אותה סעודה קרא הרה"ק מראפשיץ לשני ילדים שהיו בין הנוכחים, ומזג להם 'לחיים'. ואכן שנים ארוכות אחר אותו מעשה נתמנה נכדו הרה"ק רבי ראובן לע זי"ע בן הרה"ק הר"א מדזיקוב זי"ע להיות הרב בעיר דעמביץ, ואותם שני ילדים שמזג להם הרה"ק מראפשיץ 'לחיים', היו ראשי הקהילה אשר קיבלו את הרה"ק רבי ראובן לע לרב עליהם.